

Jørn Rom Jensen:

OM ROBERT SCHAK

– og hvordan en fortælling fandt sin forfatter

I 1860'erne opstod der i Danmark en ny litteratur, den såkaldte skolelærerlitteratur, hvortil bl.a. regnes forfattere som C. A. Thyregod, Knud Skytte, Mads Hansen, Anton Nielsen, Bendix Hansen, Emanuel Henningsen og til dels Zakarias Nielsen. De var, bortset fra Mads Hansen, alle skolelærere. De fleste var opvokset på landet som sønner af bønder eller håndværkere. Som lærere på landet levede de i nær kontakt med landbefolkningen, hvis levevilkår de delte og i forvejen var fortrolige med. De skrev i første række for almuen, men blev dog læst i langt videre kredse, således at de "dannede" læsere fik udvidet deres kendskab til almuekulturen. C. A. Thyregod var 1800-tallets måske mest læste forfatter i Danmark.

Det er livet på landet, den danske bondes liv, der oftest skildres hos disse forfattere, ofte på dialekt. Formålet med deres litteratur var nok at underholde, men også at oplyse og opdrage almuen, bringe viden og kultur ud til almindelige mennesker. Derved virkede de – ligesom højskolen – i folkeoplysningens tjeneste. Deres romaner, noveller og almanakfortællinger vandt stor udbredelse og nåede ud til mange, som ikke tidligere havde læst litteratur. Flere af "skolelærerne" blev endda oversat til fremmede sprog. Samtidens finkulturelle elite agtede dem derimod ikke: deres litteratur var for moraliserende, for naiv og kunstnerisk for primitiv, helt uden forbilledet Blichers litterære kvaliteter. En vel ensidig dom, i betragtning af at så mange havde gavn og glæde af fortællingerne.

Med til gruppen af skolelærerforfattere må også regnes Robert Schak, hvis rigtige navn var Ole Christian Nielsen. Han blev født den

19. juni 1842 på en gård i Bigum sogn mellem Hobro og Viborg. I drengeårene interessede han sig især for musik, sang og læsning. Han lærte at spille violin, og efter sin konfirmation var han i nogen tid landsbymusikant, spillede bl.a. ved bøndernes gilder og ungdommens fester, men ønskede at blive lærer. Han vandt, efter en del modstand, forældrenes tilslutning hertil, og kom nu i huset hos sin fætter Knud Skytte, dengang lærer i Vorde ved Viborg. Her opholdt han sig et par år og blev forberedt til optagelse på Ranum Seminarium. Efter eksamen i 1865 blev han først lærer i Løvskal mellem Randers og Viborg. I 1869 flyttede han til Låsby mellem Silkeborg og Århus, hvor han var lærer til sin død den 18. marts 1892. Han efterlod sig hustru og tre børn.

O. S. Nielsen (Robert Schull).

Nielsen var afholdt og beundret af såvel eleverne som deres forældre og andre i sognet. Han tog aktivt del i egnens liv og hjalp mange i ord og gerning, "vakte" mange unge mennesker, især unge lærere. Lærershjemmet blev et slags åndeligt centrum, hvor der næsten altid var besøgende uden for skoletid. Her i hjemmet, såvel som til gilder og i festligt lag rundt omkring, var Nielsen ofte det naturlige midtpunkt, idet han takket være sit fortrinlige fortælle-talent altid blev opfordret til at fortælle og ikke var svær at overtale. Han fortalte – med megen humor og en særegen evne til at efterligne især gamle menneskers ord og bevægelser – småhistorier fra landsbyens og bøndernes liv, især som det levedes i fortiden, på bedsteforældrenes tid. Herved fik han også afleveret en god portion historisk oplysning til sine tilhørere om fortidens sæder og skikke, f.eks. om hvordan videsamlinger formede sig "rigtig i den ældgammel Ti". Ved sådanne festlige lejligheder fik Nielsen undertiden assistance af Knud Skytte, og de to lystige fætre skiftedes da til at fortælle historier for et indforstået og velfornøjet publikum. Blev Nielsen træt af at fortælle, greb han ofte sin violin og spil-

lede melodierne til gamle bondedanse. Også i hjemmet hørte sang og musik til dagens orden: hustruen spillede klaver, og undertiden sang hr. og fru Nielsen flerstemmig sammen med børnene.

Ole Christian Nielsen var ikke kun mundtlig fortæller, men skrev under pseudonymet Robert Schak en lang række fortællinger, sagn og småskitser, som fra tid til anden blev bragt i forskellige tidsskrifter og blade (f.eks. Husvennen, Nordslesvigsk Søndagsblad, Ugens Nyheder og Børnenes Blad), almanakker (f.eks. Folkets Almanak og Den nye Almanak) og aviser. Ofte var det de samme tekster, der gik igen: Nogle historier er jeg stødt på 3-4 forskellige steder. Så ved siden af, at fortælleren har fået tilfredsstillet sin fortælleglæde, har han også tjent en pæn skilling som supplement til lærerlønnen.

Egentlige bogudgivelser fra Robert Schaks side findes ikke. Han optræder intetsteds i Dansk Bogfortegnelse, og vore biblioteker har ikke kunnet opstøve nogen titler af ham. Men det ser alligevel ud til, at han et par gange er udkommet i bogform; det drejer sig da om særtryk af avisføljetoner. I 1885 bragte Silkeborg Avis således som føljeton en samling på 12 tekster af Robert Schak under titlen "Smaafortællinger og Sagn" og under rubrikken "Udkomne Bøger" anmeldte Nordslesvigsk Søndagsblad (Nr. 42, 1885) bogen Smaafortællinger og Sagn af Robert Schak! I 1890 bragte Randers Dagblad 11 tekster af ham, ligeledes som føljeton og under titlen "Fra Midtjylland. Smaafortællinger og Sagn. Andet Bind."

Den sidste fortælling i denne anden samling er "Slutningen aa en Viesammeling", som vi nedenfor gengiver i sin helhed. Også føljeton-samlingen i Randers Dagblad 1890 er efter al sandsynlighed blev udgivet som bog. Det var på den tid almindeligt, at aviserne bragte såkaldte fraklipningsføljetoner, dvs. føljetoner, som kunne klippes ud og indbindes for sig. Disse bøger blev brugt som lokkemad for nye abonnenter – som et tilbud, der fulgte gratis eller billigt med, når man tegnede abonnement. De fleste fraklipningsføljetoner – trykt på almindeligt avispapir – er nok hurtigt gået tabt.

I et par nekrologer, som er de væsentligste kilder til vor sparsomme viden om læreren og mennesket Robert Schak, vurderes den mundtlige fortæller O .C. Nielsen højere end den skrivende fortæller Robert Schak. Og sandt nok: han fortæller jævnt og ligetil, men han er ingen stor stilist, fremstillingen er i for høj grad præget af mundtlig fortæl-

ling, og kompositionen er som regel meget løs i fugerne. Hvad indholdet angår, moraliserer han undertiden vel rigeligt, og han kan være drivende sentimental. Til det positive hører, at han med få træk, bl.a. gennem velvalgte replikker, kan levendegøre en person eller en situation for sine læsere. Og der findes fine tidsbilleder rundt om i Robert Schaks fortællinger. Han har sans for at fortælle en morsom historie – og kan også fortælle så medrivende, at man spændt læser videre.

Robert Schaks litterære forbilleder var især Knud Skytte og C. A. Thyregod. Som hos dem er det landbefolkningen, der står i centrum for interessen – hos Schak især livet på landet 50-100 år tidligere. Men han har også skrevet fortællinger fra svenskekrigenes og napoleonskrigenes tid, sagnhistorier, spøgelseshistorier og fortællinger for børn. Blandt de mange titler kan nævnes “Fra Stavnsbaandets Tid”, “Fra den gamle Skovriders Ungdom”, “Svenskerne ved Ulfbjergkrog”, “Den stumme Oberst”, “Et Jagilde”, “Fra Lindum”, “Smaatræk af Menigmand fra 48”, “Smaasagn fra Frederik den Fjerdes Tid”, “En Spøgelseshistorie”, “Trofast Barnevenskab” etc.

De to eneste tekster af Robert Schak, som er skrevet helt på dialekt, er “Slutningen aa en Viesammeling” og et digt fra tidsskriftet Jyden: “Sløngsaarens Basselgild”. Det meste af hans øvrige produktion indeholder ofte slet ingen dialekt, undertiden blot nogle dialektale replikker. Grunden kan være, at han, dersom han havde brugt rigeligt med dialekt, nok ville have haft svært ved at få sine ting bredt afsat, f.eks. til et landsdækkende ugeblad som Husvennen. Og han skulle jo leve.

For Jysk Ordbog knytter der sig en særlig historie til “Slutningen aa en Viesammeling”. Instituttet har i årtier været i besiddelse af denne fortælling – som eneste tekst revet ud af en eller anden bog, hvori den udgør s. 204-228. Ingen havde kendskab til, hvilken bog fortællingen stammede fra, og ingen vidste, hvem forfatteren var. Man regnede dog med, at fortællingens sted kunne lokaliseres til Hobroegnen, idet det af teksten fremgår, at stedet ligger ca. 2 timers gang fra Øls, hvortil frierfærden går.

Under mit arbejde med at ajourføre Jysk Ordbogs forfatterkartotek med oplysninger om flere hundrede forfattere var opgaven med at få identificeret denne tekst uden sammenligning den mest tidkrævende, men til gengæld også den mest spændende. Den blev, i store træk, løst på flg. måde: Bevæbnet med et antal ord fra teksten, gik jeg på jagt i

Jysk Ordbogs omfangsrige ordkartotek. Allerede ved det første ord, jeg undersøgte, var der bid. Det var ordet “broute” (dvs. brovtet = brovtende). Blandt de ca. 20 sedler, der fandtes i kartoteket på dette ord, havde kun én samme stavemåde af ordet, og den indeholdt et citat fra tidsskriftet Jyden. Det viste sig at stamme fra et 2-siders digt fra tidsskriftets Nr. 12, 1884. Digtet var skrevet af Robert Schak.

Ved en sproglig sammenligning mellem digt og fortælling blev jeg ret hurtigt overbevist om, at også “Viesammelingen” var skrevet af Robert Schak. Et stort antal tidsskrifter, ugeblade, almanakker og antologier blev nu gennem søgt, men uden resultat. Sagen blev så midlertidigt henlagt, men langtfra glemt: Ved hyppige besøg på Statsbiblioteket fortsatte jeg med at søge. Og en dag i foråret 1997 var der igen bid! Pludselig, under et gennemsyn af føljetoner i Silkeborg Avis 1883, dukker den op: Slutningen aa en Viesammeling. Skildring fra Himmerland, af Robert Schak. Sort på hvidt!

Men der var et minus. I Silkeborg Avis var fortællingens 1. tredjedel udeladt, så Jysk Ordbog kunne ikke henvise til denne kilde for hele tekstens vedkommende. Engang i efteråret fandt jeg så fortællingen igen – denne gang uforkortet – først i Kolding Folkeblad 1889 og et par dage senere i Randers Dagblad 1890. Den sidste var den udgave (s. 204-228), som Jysk Ordbog i mange år har haft et udklippet eksemplar af. Det var heldigt, at de forskellige udgaver af fortællingen blev fundet i den nævnte rækkefølge. Var den sidste nemlig blevet fundet først, ville eftersøgningen være standset her, og de to først fundne, tekstligt langt bedre udgaver, overset.

Det er udgaven fra Kolding Folkeblad, der - med et par rettelser på grundlag af Silkeborg Avis – ligger til grund for den udgave, som Jysk Ordbog nu udsender – og herefter tillader sig at henvise til, når der bringes ordbogscitater fra fortællingen.

Kilder:

Nekrolog i Husvennen, 19. juni 1892.

Nekrolog i Silkeborg Folkeblad, 26. marts 1892.

Lærerne og Samfundet, bd. 1 (Kbh. 1913) s. 402-04.

Dansk litteraturhistorie, bd. 6 (Kbh. 1985) s. 175-86.

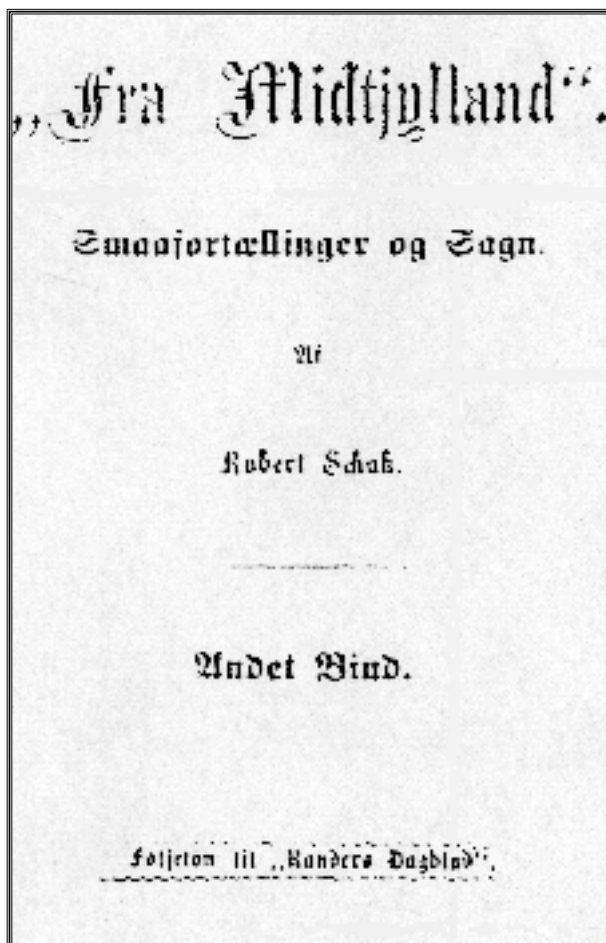

Fig. 1

Indholdsfortegnelse.

1. En Hørbærbanger Høstehandel.
2. Jes Krosgaard.
3. Det hørsholmske Vondeoprør.
4. Petersens Beje.
5. En hælben Kromund.
6. Holm var den stærkeste.
7. Fra Nebeljesefien.
8. Ole Bispejens Hørbærbanger.
9. En dybligt Blet.
10. Et ubelejligt Spørgsmaal.
11. Slutningen aa en Viesamling.

Fig. 2

Fig. 1. Titelbladet til føljetonen "Fra Midtjylland", som startede i Randers Dagblad 10. oktober 1890.

Fig. 2. Allerede indholdsfortegnelsen viser, at Randers-udgaven er sjusket: Titlen på 6. fortælling har "Holm" i stedet for det korrekte "Hvem", og i "Viesamling" er der fejlagtigt 2 s'er (misforstået som "visesamling"?).

Fig. 3. Første side af "Slutningen aa en Viesamling". Det er også den første side af Jysk Ordbogs oprindelige udgave, der jo viste sig at stamme fra Randers Dagblad. Fortællingen mangler undertitlen "Skildring fra Himmerland", vel fordi fortællingerne er samlet under fællestitlen "Fra Midtjylland".

Fig. 3

Slutningen aa en Viesammeling

Skildring fra Himmerland, af Robert Schak

Der haad waat Viesammeling¹ i Lægsgoeren. Ja, ja, a komme wal te aa fotæl ledt om, hwa en Viesammeling er. De Navn stamme no fræ ældgammel Ti aa, fræ den Ti, te aall Bøjmarkeren wa tefælles. Aall Bøjænd'en sammelest da tow Gaang om Aaret, baadde Foraar aa Etteraar, te Viesammeling, aa de gik immer aapaa Skyvt, saaeen te næ de haad waat ve jen Mand om Foraaret, saa wa'et ve hans Naabo om Etteraaret, aa saaeen bløv'et ve hiele Bøjen rundt. Ve Viesammelingen bløv'et saa bestemt, aalt hwa dæ sku bestilles indte den næjst Viesammeling: hudden Aggeren sku fordieles, hvitti² di sku begyndd aa kjø Maag, hvitti di sku begyndd aa plovv, hvitti dæ sku saaes, hwa Veij dæ sku gjørres istand, hwa Ti di sku te aa ha Malt aapaa Kjøll³, hvitti dæ sku brændes Svøn aapaa Skov⁴ aa møj mier aa hwa dæ no saaeen ku wæer aa ta Waar aapaa i en Bøj.

Renskawet bløv ført med Viekjæppen. De war en stue fikantet Furkjæp⁵, aa aapaa den war aall Bøjænd'ens Nawn skaann⁶ mæ stue Bogstave, saaeen te næ jen Mand f. Ex. hidd Peder Nielsen, saa bløv der aapaa Viekjæppen saat P N, aa saa wa der et bette Styk som en fi fem Tomm imell hvæ Nawn. De bette Rum sku bruges te aa skjær Kosser⁷ aapaa. Fo nærensti⁸ di kam te Viesammeling, aa dæ wa en Mand, der ett haad opfyldt hans Forplegtelser, som dæ wa bløven ham paalaa ve sidst Sammeling, saa bløv dæ skaan et Kos ve hans Nawn, aa de betydd, te hvisommensti⁹ han ett, inden dæ bløv Viesammeling igjen,

---

¹ videsamling (vide = landsbyvedtægt) — ² hvad tid, hvornår — ³ tørrehus — ⁴ brændemærkes svin, før de blev lukket ud i skoven efter æde — ⁵ fyrrekæp — ⁶ skåret — ⁷ kors — ⁸ når — ⁹ dersom

fæk oprættet, hwa han haad forsømt, saa skull han gi Mult¹⁰. Aall Mul-
teren gik saa te de Brændvin, dæ bløv fortæret ve Viesammelingen;
derimued sku den Mand, di wa sammelt we, gi Øl aa saa de Wost og
Brø, te di will æd.

Si saæn gik ed ommementrent te ve Viesammelingen rigtig i den æld-
gammel Ti. Saaen er ed naturligvis ett no te Davs, aa a kjend'e heller
ett ret manne Stejer, te¹¹ di haalle Viesammeling ino; men i wo Bøj bly-
ve di no ve mæ ed, aa de æ mjest for den ældgammel Skiks Skyld. Ja,
de fostoe sæ, der æ jo da end'ele ino en hiel Diel, te¹² Mænd'en ka ha
aa aagjør¹³ mæ hinaan, aa de blyve bestandig gjemt te Viesammelin-
gen, som no aa ta Bestæmmels om aa repperier Bøjens Smiddi¹⁴, Smej-
huset, Kjøllen, aa lej Gaadjoret ud¹⁵ aa saæn Sager.

No haad dæ, som a begyndt aa fotæl, waat Viesammeling i Lægsgo-
eren. Aall Bøjsageren wa gjo tesih¹⁶; Kuenen haad saat aapaa Bueret,
fuld op aa baadde Mad og Drek, fo no næe di dem¹⁷ ett mæ aa sed aa
knassel¹⁸ en Stump Wost aa Brø, no ligener ed mier næjsten ed bette
Gildd, aa no begyndd di saæn aa sedd aa snak om baade jet aa ed
aandt; hue¹⁹ dæ æ saa manne sammelt, der æ de jo alti noue²⁰, dæ ka
desk op mæ ne Krønniker²¹ te aa li aa²².

Nier i Kakkelovnskrogen saad en bette lam Saalmagger²³ aa rimpet
aapaa ne gammel Kjyertøv²⁴, ham fæk di dem et jennele Grind²⁵ aa, fo
de wa saæn en bette broute²⁶ jen, dæ vill gjaen snak mej om aallting.
Hver Ywblek, saa kam der en Bemærkning om, hudden de haad gaaen
ham den aa den Gaang op aapaa "Goeren". Dæ bowd nemmele en bet-
te Knaldproppitarri²⁷ i Naabosovnet, han wa no aa²⁸ Brandagitør²⁹, aa
hans de gammel Kjyertøv gjo Saalmaggeren ve³⁰, aa de war han no saa
wegtig aa.

"Ka Do no aa godt kom aastej mæ ham? fo han ska nok wæ ledt stik-
ken aa sæ somm Tier," wa dæ jen aa Mænd'en dæ saae.

"Hvem? Brandagitøren?" suert³¹ Saalmaggeren, "jow, ham ka jen

¹⁰ bøde — ¹¹ hvor — ¹² som — ¹³ afgøre, ordne — ¹⁴ smedje — ¹⁵ leje gadejorden
(dvs. fællesjorden) ud til græsning — ¹⁶ ordnet — ¹⁷ nøjes med — ¹⁸ gnaske på —
¹⁹ hvor — ²⁰ nogen — ²¹ nogle skrøner — ²² le ad — ²³ halt sadelmager — ²⁴ seletøj
— ²⁵ et enligt grin, et grin i ny og næ — ²⁶ brovtende, vigtig — ²⁷ knaldproprietær;
proprietær der lever pralende og over evne — ²⁸ også — ²⁹ brandakkvisitør (dvs.
agent for brandforsikring) — ³⁰ gjorde sadelmageren i stand — ³¹ svarede

s'gu sajt³² kom aastej mæ; men - de fostoe sæ - en ska jo regtignok ka fostaa aa omgaaes ham, de er en wis Vej³³.”

“Ja, men Do kjend'e nok ommementrent hudden han ska ha'ed.”

“He - ja - de er en wis Vej, de fostoe sæ, de gjør a regtignok; men - æ - tak mæ Skam fo de, a haa jo studiered ham saa nøw, de er jo en wis Vej, ette som³⁴ a æ dæ saa møj!”

“Haar I no aalle waat nøj imell³⁵?”

“Hja - tu!³⁶ - hvem ka ett kom nøj imell? de er no ett fo de a holler aa aa fotæl om'ed, de er en wis Vej; men de sidst a wa aapaa Goeren, da to wi regtignok en slem Topøel³⁷ mæ hinaan, mæ aa saa Brandagi-tøren; aa Guj bewaares, som de Mennesk endda wa gal, aa som han skjældt ud! ha-ha-hihhh - a ka ordenlig si ham indno, hudden han spruttet aa spraget³⁸; men - han ga da godt fo³⁹ tesidst.”

“Men hwa haad Do da gjo ve ham?”

“Gjo ve ham! - a haad missen⁴⁰ ingen Ting gjo ve ham, - de er en wis Vej!”

“Ja, men hwa saa Do da te ham, da I saaen skjændtes?”

“Saa te ham - tu - a saa missen ingen Ting te ham, fo a tent⁴¹ som saa, saa ku han ta'ed fo hwa han vill.”

“Ha-ha-hah - -,” sikken en Skrannien⁴² dæ bløv aa de; men ingen grindt endda høwr end Saalmaggeren sjel.

I de samm kam Dætteren i Lægsgoeren ind aa saat Kaffe aapaa Bueret.

“Naa, bette Anmari! a tøkkles haatti⁴³ snaar, te Do sku te aa sej “ja” te jen aa di manne Bejlere, der rend'e aa wimser her, fo tu, no haa Do ju da ligh faat Snesen aapaa Røggen⁴⁴!” saa ham Nels Notløv - di kaldt ham no hejsen⁴⁵ mjest Hommelen⁴⁶, aa de wa fo de te han wa saa brommel i Snakken⁴⁷ aa saa broute saaen i hiele hans Væsen - læ væhe, han wa osse døgtig nok, den samm bette Knot⁴⁸, fo da han to imod Goeren ku di'ett holl mier end fi Kjyer aa et Pa Bæste⁴⁹, aa no hollt han

³² sagtens — ³³ det er en viis vej; det er sikkert og vist; selvfølgelig — ³⁴ eftersom —

³⁵ har der nu aldrig været noget (uvenskab) imellem jer? — ³⁶ (uoversætteligt ord for eftertanke el. overgang til nyt emne, jf. Ord & Sag 1991, s. 9 ff.) — ³⁷ dvs. top-øl = opgør, skænderi — ³⁸ slog ud med arme og ben — ³⁹ blev god igen — ⁴⁰ minsandten

— ⁴¹ tænkte — ⁴² latter — ⁴³ næsten; virkelig — ⁴⁴ nu er du jo lige blevet 20 (år) —

⁴⁵ ellers — ⁴⁶ humlebien, brumbassen — ⁴⁷ var så mørk i stemmen — ⁴⁸ lille fyr, spirrevip — ⁴⁹ heste

ott retskaffens⁵⁰ gue Maalkkjyer, forudden Telægget⁵¹; men - de fostoe sæ - han fæk jo osse ed rig Gjyvt⁵² - han fæk ju hend Inkikuenens⁵³ Dætter derøwe fræ Øls, aa die fæk han nok ed slem bette Nakkedrav aapaa en Pa tusind Regsdaaler i Mægjyvt forudden baadde Mægjyvt-skaav⁵⁴ aa Bæst aa Sengiklæjer aa Uld'ent aa Linned i Forhold dieretter, fo di wa ju kun tow Bøn, hend han fæk, aa saa Sønnen, dæ fæk Goeren.

Men de wa no et om de a vill fotæl, men derimued hwa Anmari - Dætteren i Lægsgoeren - saa te de hie bette Kapettel⁵⁵, han saa te hend.

“Hwa æ'et Do sedder aa brommeler⁵⁶ om, Niels?” suert hun lissaa vreppe⁵⁷, “der æ saamænd ingen, dæ rend'er og wimser ette mæ, hød-do⁵⁸! de ska Do'et bild Dæ ind.”

“Jow vest, bind mæ den aapaa Ærremet” - suert han - “de faa Do nok noue te aa trow, te Do ett haar hat Bejlere ino.”

“Bejlere,” suert hun, “hudden gaee de te aa bejl? De kan Do maaske seij mæ?”

“Ih - tu - de gaee saaen te, te Kaalen seje te Pigen: “Ve Do ha mæ, saa ta mæ, aa grind ett a mæ.”

“Saae Do maaske saaen, da Do bejlt?”

“Hi-hi-hih” - grindt Saalmaggeren “nej han gjor ikki, fo han bejlt ett sjel, de er en wis Vej, han haad ham Nels Fjeldste te'et, han ment wal han ku beje sej'et⁵⁹.”

“Ja - tu, om saa wa⁶⁰, saa er a wal ett den jennest, der haar hat en naan jen te aa go set Boj⁶¹ ve saaen Lejlighed,” suert Hommelen ledt stødt.

“Veed Do hwa?” seje i de samm Sownfovden, “no sedde vi hie saa godt; Do ka fotæl wos, hudden de gik te Niels, da Do bejlt, saa behøwe vi ett aa ta ette, hwa Saalmaggeren seje, aa saa ka Anmari mæ de samm faa aa veed, hudden de gaa te aa bejl.”

“Ja - tu - Do seje jen Ting,” suert Hommelen, “ka de fonøw Jer, saa ka a haatti gjan fotæl Jer, hudden de gik te, fo - de æ ju en Sag, a behøwe ett aa dølls øwer⁶².”

⁵⁰ temmelig — ⁵¹ tillægget, kreaturerne til opdræt — ⁵² giftermål — ⁵³ enkekonens — ⁵⁴ medgifts-skab — ⁵⁵ kapitel, “smøre” — ⁵⁶ brummer — ⁵⁷ tvært — ⁵⁸ hører du, er du med! — ⁵⁹ sige det, få det sagt — ⁶⁰ om det så også var sandt — ⁶¹ bud, ærinde — ⁶² skjule

Han put no hans Piw i hans Kjowllomm⁶³, etter han haad baanked en ud aa helt Soesen aa⁶⁴, to saa hans Skraadaaes op aa hans Bowselomm aa bed sæ en vældig Skraa aa; da han haad gien den en Pa gue Klem aa haad spøttet en Pa Gaang, saa begyndt han aa fotæl akuraat lisse a no sejer et:

“Læ wos si,” begyndt han, “den to Aas Plag, a soldt i Foraaret te Andreis Bagger i Klejtrup, de wa ju de treddi Føl, a haa laa te aapaa⁶⁵ met Medgjywtbæst! jow - ja saa æ ed no ligh akuraat oet Aar te Etter-aaret, sin a bløv gjywt. Naadede! - men nok om de! - De wa no de samm Sommer, saaen omentrent ve Sehansdastier⁶⁶, de wa da i aall Fall et bette Stød ette⁶⁷ Pendsde⁶⁸, de war en Sønddæ Muen, a wa sjel trukken ud mæ Kjyeren i Udmarken. Ve de te a no kommer aa gaa hjem, saa staar ham Fjeldste ud i hans Kalgu⁶⁹ mæ beggi hans Arrem aapaa Kalgugjaret⁷⁰ aa staar aa røger aa hans Piw; - de wa no saa møj et yndig Vejr, aa Kuen aa Græs sto osse ligh tedde de bownt⁷¹.

“Hør!” sejer a lissaadan⁷² te ham, den Gaang vi haad ben⁷³ Guddaw te hinaan, “haa Do ett mie trawilt, end de sir ud te, saa ka Do haatti gjaen faa Staaend⁷⁴ aa fülle mæ hjem, vi ka gaa ud aa sie met Kuen i Indmarken.”

“Ih - tu - da ka a saen⁷⁵ osse de” - suert han aa skræwd øwe Gjaret - fo han sejer haatti “saen” næjsten te hver anden Uer, de æ ju no hans Mundhell - “fo tu a forsimme⁷⁶ saen ett møj mæet i Daw.”

Han dasked ju saa mæ, aa da vi haad waat indd aa faat Piwweren stapped om aa waat rond'en om i Goeren aa sit Sageren etter, saa gik vi ud i Marken for aa si, hudden die saa ud, aa saen hen aa Vejen.

“Veed Do hwa,” seje saa Fjeldste ligh mæ jit, ide han staar aallstell⁷⁷ aa gi sæ te aa haag Ild⁷⁸ te hans Piw. “Do haae saen en gjæw Goer, bette Niels, aa Do er osse en Kaal te⁷⁹ aa affensier⁸⁰ mæ en, aa fostaar osse bejer end di flest, hudden Joeren ska ampeligieres⁸¹, men - æ - veed Do hwa Do mangeler?”

“Ja,” suert a, “a manglele haatti manne Ting.”

---

⁶³ frakkelomme — ⁶⁴ hældt (pibe)sovsen af — ⁶⁵ lagt til efter — ⁶⁶ sankthansdagstide — ⁶⁷ en lille tid efter, kort efter — ⁶⁸ pinsedag — ⁶⁹ have — ⁷⁰ havegærdet —

⁷¹ bugnede — ⁷² ordret, sådan her; uden videre — ⁷³ bedt, hilst — ⁷⁴ stunder, dvs. tid — ⁷⁵ sandelig; minsandten — ⁷⁶ forsømmer — ⁷⁷ helt stille — ⁷⁸ slå ild (med fyrstøj) — ⁷⁹ dygtig til — ⁸⁰ arbejde — ⁸¹ behandles

“Nej,” sejer han saa lissaadan, “Do mangeler ett udden jen Ting, Do mangeler en Kuen - si de æ saen de, Do mangeler; a ka saen ett forstaa, te Do vill sedd hier aa borkel⁸² ved den Goer aa ett gjywt Dæ. Hwa fo Do ud aa det Mjelk aa di Sager, imuedsom næe⁸³ Do haad en Kuen te aa si ed etter aa pas aall Ting inden Daeren. Aa tu, næe a ska sej, hwa a miener, saa æ Do ju en kjøn Kaal aapaa di bejst Aaller, aa sedder ett forgjælded ve di Goer, Do maa ju fo den Sags Skyld ka faa næjsten hwa Pigh, Do pæger aapaa. Gjør Alwor aa ed, høddo” - sluttet han, ide han ga mæ ed Paaf i Sien - “a æ saen wes aapaa, te nærensti Do ræk-ke di jen Haaend ud ette dem, saa hænge dæ ti Pigger aapaa hvæe Finger.”

“Ja, ja, bette Nels Fjeldste,” sejer a, “smaa Slaw, fo tu wal ka’ed væer, a nok ka tøk om mæ sjel, te a er ingen reen Kaastkjæp⁸⁴, men die-fo maa Do’et trow, te a tenke, Piggeren saæn ska kappes om aa faa mæ; aa a behøwer osse laant fræ jen - sin ti⁸⁵ aapaa hwæ Finger; Do kjend’e ju nok de gammel Mundhell: te de en ka lettest ha fo møj aa i en Goer, de æ Swyn aa saa Kvindfolk. Nej, ku a faa mæ Hold i jen gue, saa haad a haatti nok.”

“Ja, ja, godt Uer igjen,” sejer han saa, “tu Do fostaæ wal nok, de heller ett wa ment, som de wa saa⁸⁶; men - næe vi no ska snak Alworssnak - kjend’e Do ett Inkikuenens Dætter derøwer i Øls? Næer a ska sej, hwa a miener, saa tøkkes a no ligh, te de ku wæ di Ganning⁸⁷! De æ saen mi Mjening. Regtignok kjend’er a ett Pighen aandt end aa Om-taael; men de ska væ noue knøw⁸⁸ Bønn aa noue døgtig Bønn, baadde hend aa Broweren - fo di æ ju et udden di samm tow - aa der æ wes Pengg te forudden Goeren. Hør, veed Do hwa, bette Niels, leg Do no et bette Leg ve⁸⁹, hwa a seje Dæ i Daw, si de æ saen met Alwor.”

A kjendt no heller ett Pighen aandt end aa Omtaael; men nok æ de; Nels Fjeldste bløv ve aa gaa aa krassi ve⁹⁰, aa i hudden⁹¹ wi gaae aa snakker aa ett snakker, saa kam wi iliewaller tejens om⁹², te wi sku føl-les ad øwe te Øls om Ettermejjen, næe wi haad faaet wor Und’ener⁹³, fo aa bejl. Niels lowed fo⁹⁴, te han sku nok kjyld ed fo dem⁹⁵, saa a behøwed ett saa søn-dele aa bry mæ om aandt end aa si ette Pighen.

---

⁸² slide i det — ⁸³ sammenlignet med hvis — ⁸⁴ kastekæp; ubetydelig person — ⁸⁵ end-sige ti — ⁸⁶ sagt — ⁸⁷ være noget for dig — ⁸⁸ pæne — ⁸⁹ læg du nu et lille læg ved; overvej du nu lige — ⁹⁰ mase på — ⁹¹ hvordan end — ⁹² blev vi alligevel enige om — ⁹³ middagsmad — ⁹⁴ forsikrede — ⁹⁵ forelægge dem det

Naadedda! Da Klokken wa saanen hen ve jet, haad a Fjeldste. Han wa kommen i hans Støwl aa haad hans noweleddes Klæjer⁹⁶ aapaa. A saad aa wa ve a ta met Skjæg aa⁹⁷; men a fæk ju snaae no Tøw aapaa - a traat⁹⁸ no i de bejst a haad; a haad nylig faaet mæ en nøj Sølvuhrkjied te aa hængg aapaa Laared; et Raw-Singeneet⁹⁹ wa dæ ve og trej stuer Uhrnøggeler; di tow wa tow gammel Oetmarker¹⁰⁰, aa den treddi wa en Fimark, a haad faat saat Spidser aapaa aa Ringi¹⁰¹ i ve en Guldsmej i Hobrow. En Mæskumspiw med Sølvlenki i haad a osse, den haad a ginn oet Regsdaaler fo.

Nok æ de, da a wa bløven pusset, aa wi haad faat wo Piwwer tænd aa wo Kjæpper i wor Hendder - mi wa no en Spansrørkjep - saa mas-siered vi aa¹⁰².

Klokken war haatti wal om ve trej¹⁰³, da wi kam te Øls. No - vi komme ju saa ind, Fjeldste aa mæ. Kuenen saad ve End'en aa Bueret aa band aa en Hues¹⁰⁴. Hun haad et Pa stue Hwonbriller aapaa Niesen; en stuestjellet¹⁰⁵ Bønnebog laa aapaa hinde Skjød, hun saad aa løst i. Søn-nen saad aapaa Slawbænken aa grawed Stads¹⁰⁶ med hans Knyv aapaa en nøj Mongelfiel¹⁰⁷, han haad lawed - fo han æ saanen ledt haand-sløw¹⁰⁸. Dætteren sto aafør ve¹⁰⁹ ed bette Spejl, der hændd i Venddikar-remen, aa wa ve aa sætt hind'e Haar. Hun sto i hind'e Særkærremer aa war ett i aandt end et Lywstøk aa et Unddeskjywt. "Ja Kroppen æ haat-ti gue nok," tent a ve mæ sjel, da a saa hend, a fæk ett rigtig hend'er Ansigt aa si, da hun jow te¹¹⁰ aa kikked om ette wos, ide wi kam ind.

"Guddaw," saa wi.

"Tak," saa Kuenen aa kikked øwe Brilleren ette wos, "aa walkom-men."

"Gaa hen aa sæt Jer aapaa Bænken," saa Sønnen ledt etter.

De gjoe wi.

Dætteren saa ingen Ting; a ka haatti trow, hun kundd ett saa godt, fo hun sto mæ Munden fuld aa Øl; beggi Hend'erne haad hun omm i Nak-ken aa wa ligh ve aa bindd Nakpisen¹¹¹ aa hend'er Haar. Ølkaawsen¹¹²

⁹⁶ sine pæne klæder, søndagstøjet — ⁹⁷ barbere mig — ⁹⁸ trak — ⁹⁹ rav-signet (båret som pynt i urkæden) — ¹⁰⁰ 8-mark-mønter (møntenheden i Danmark var 1814-75: 1 rigsdaler = 6 mark = 96 skilling) — ¹⁰¹ spidser på og ringe i (så mønterne kunne hæn-ge i urkæden og bruges som nøgler til at trække lommeuret op med) — ¹⁰² marcherede vi af sted — ¹⁰³ hen ved (kl.) 3 — ¹⁰⁴ hose, strømpe — ¹⁰⁵ med store bogstaver — ¹⁰⁶ skar pynt — ¹⁰⁷ manglebræt — ¹⁰⁸ fingernem — ¹⁰⁹ foran — ¹¹⁰ skyndte sig — ¹¹¹ fletningen — ¹¹² ølkruset

sto aapaa End'en aa Bueret ve Sien aa hend; hun to saa en Mundfuld Øl iwessem¹¹³, som hun beholddt i Munden aa lo saaen ledt ette ledt løv ud i Haanden te aa glaet Haaeret mæ. "Ja, ja, Ansigtet ka haatti aa godt gaa an!" - tent a ve mæ sjel, da hun wa færdig mæ aa sæt Haar aa vendd sæ om fo aa gaa ind i Sowkammeret aa ta en Kjowl aapaa.

A tent ve mæ sjel, om Nels Fjeldste ett snaae vill te aa begyndd, aa rækked lissaa stell hen mæ mi jen Fued aa ga ham et bette Spark aapaa hans Bien.

"Haar I ingen Kvejer¹¹⁴ aa sæl," begyndt han i de samm, "dæ ska kjæll¹¹⁵ saaen hen etter Høst?"

"Nej," suert Sønnen.

"Heller ingen Grispoldd¹¹⁶," bløv Fjeldste ve, "helle Aarings-plæg¹¹⁷?"

"Nej" - "ja," suert Sønnen igjen, "vi haae end'ele nok et Føl, men wi er ett regtig jens¹¹⁸ mæ wos sjel om, enten wi ska sæl et iaar, helle wi ska behold et te Foraar kommer igjen."

"Nej, - de ka ju godt væer" - suert Fjeldste, aa ga sæ te aa kras hans Piw ud.

"Væe saa gue aa stap Piwweren om," saa saa Sønnen, ide han reest sæ op aa to Tobakskassen, dæ sto aapaa en Hyldd ve Sien aa Klokhuset¹¹⁹, aa saat hen aapaa Bueret te wos.

"Huer æ di hie Folk fræ?" saa no Kuenen, ide hun lukked hend'e Bog i aa to hend'e Brillen aa - "a tøkkes, a sku kjendd Dæ," saa hun, ide hun saa ette Fjeldste.

"Ja," suert han, "vi haa da sitt hinaan faer, imen di Mand wa løwen; met Nawn æ Niels Fjeldste."

"No - ja, tørt a et ekki nok" - suert hun, "ja, saa er I ju ett saa laant hen fræ¹²⁰. Men hvem æ saa den naaen Mand?"

I de samm kom Datteren ind.

"Ih - tu" - saa no Fjeldste aa skotted ledt polisk¹²¹ etter hend - "fo tu saaen regtig aa blyv Mand mangeler han ett aandt end en Kuen, fo han æ saen Ungkaal. Men hejsen æ han no mi Naabo, han haae den Goer mæ den nøj grundmuret Laae, dæ legger i den sønd'e Sie aa Goeren; hans Nawn æ Nels Notløw."

¹¹³ nu og da — ¹¹⁴ kvier — ¹¹⁵ kælte — ¹¹⁶ halvstore grise — ¹¹⁷ etårs plage —

¹¹⁸ enige — ¹¹⁹ urkassen til stueuret — ¹²⁰ langt borte fra — ¹²¹ skæmsk

“No, ja saa trowr a endda, a haar høtt ham omtaael,” saae Kuenen aa reest sæ aa gik ind i Sowkammeret.

Ide hun ligh gik ind aa Daren, ga hun et bette Blunk¹²² med Øwnen ette Sønne aa han fulle saa aabag etter. Ledt etter kam han tebagh aa saa gik Dætteren derind.

“Væ saa gue,” seje no Sønne, “aa stap Je Piwwer om, aa saa ka I fülle mæ ud aa si wo Besætning.”

De gjo wi.

Wi wa no rond'en om ve baadde Bæster aa Kjyer aa Foer aa Ung-høwder, aa de ku heller ett nejtes, de wa ekki en grumme villele¹²³ Besætning i aall Maader. No ska a sue te¹²⁴, te Sønne han ku snak, aa immer ku han vendd aa drej saae mæ hans Prokelmasjoner¹²⁵, te han ku komm te aa spør om, hudden min Sager sto. Aa a ska low for, Fjeld-ste war heller ett øen øwer aa gi'ed et Dask mæ¹²⁶ aa fotæl om, hudden a saad i'et; a tørt somti ve mæ sjel, te han smur wal tyk aa; men a saae ingen Ting te de; de jennest a saae, de war a past aapaa aa rues Sønne aa dje Sager¹²⁷, de ku a snaae fosto, han howed¹²⁸; aa a tent ve mæ sjel, te de skaad ett aa komm te aa sto godt ve ham¹²⁹; men ett fo de, a maa aa testaa, te dje Sager fortint haatti osse aa blyv ruest, for aal Ting sto haatti bown te¹³⁰ baadde i Goeren aa i Marken.

Naadedda! Da vi kam ind, da ka I trow, dæ saa ud ind. Bueret sto dæk-
ket, saa de wa da faalet¹³¹, aa et stuerige¹³² swærige¹³³ Kjømadsfad sto medt aapaa, a trower de war en hal Al høw.

“Væ saa gue aa sedd om te Bueret aa faa en Bedd te Je Meldmad,” saae Kuenen, aa wa saa mild aa saa vennele, te de wa da faalet.

Dætteren haad faat en naan Lue¹³⁴ aapaa, sin wi gik ud i Marken. De wa jen aa di hie Sæsses¹³⁵ bette Smutteng¹³⁶, nowe di kaldt Betteluer; di wa ve aa begyndd aa komm i Gaang den Ti¹³⁷ saae imell de villest Pigger; aa hun saad aa søjed¹³⁸ aapaa jen aa di hvid røprækkere Sæsses Suelhatter¹³⁹, dæ wa small Spansrøer i aa haadd et laang Tagskjæg¹⁴⁰, di war aa ve aa begyndd aa kom aapaa Mueden den Gaang.

---

¹²² blink — ¹²³ fortrinlig — ¹²⁴ love for — ¹²⁵ proklamationer, udtalelser — ¹²⁶ ikke “bleg” for at give et nap med — ¹²⁷ rose sønnen for deres sager — ¹²⁸ kunne lide — ¹²⁹ stå sig godt med ham — ¹³⁰ stod virkelig fint til — ¹³¹ forskrækkeligt — ¹³² gevaldig stort — ¹³³ gevaldig tungt — ¹³⁴ hue — ¹³⁵ sirtses — ¹³⁶ småting — ¹³⁷ blive moderne dengang — ¹³⁸ syede — ¹³⁹ solhatte — ¹⁴⁰ tagskæg, (hatte)skygge

“Naa mi bette Pigh,” seje Fjeldste te hend, men wi saadd ve Bueret, “ska Do ett snaae te aa gjywtes?”

“Nej,” suert hun, “der æ saamænd ingen dæ vil ha mæ.”

“Æ der ingen, dæ vil ha Dæ?” raabt Fjeldste aa slaw beggi Hend’er sammen - “saa er ed saen osse noue Taakkinaakker¹⁴¹ I haae te Kaal i den hie Bøj; men de ska Do ett kji Dæ etter¹⁴², fo næer a ska sej Dæ Sandhieden, saa er a hellesen¹⁴³ kommen for aa bejl aa¹⁴⁴ Dæ. Hwa seje Do te de?”

“Hi-hi-hi” - low hun - “ja tu, hwa skal a snaae seij? - tu a trowe liewaller, a vil vendt et bette Stød ino aa si, om der ett ka komm en naan jen, dæ sier en bette Kun unger¹⁴⁵ ud end Do, a tækker ett rigtig Do æ snøeg¹⁴⁶ nok te mæ.”

“Ih, no haar a saen aldrig kjend Magen te Piggebaaen,” raabt Fjeldste, “aa de seje Do mæ ligh i mi Øwn, hm-hm - no Do tækker ett, a æ kjøn nok! - ja, ja, mi bette Pigh, no ka Do jo betenkk Dæ aapaa et, fo de æ no som a sejer, te a æ kommen fo aa bejl aa Dæ.”

I de samm reest wi wos fræ Bueret aa takked fo Mad.

“Maa a’et snak et Pa Uer mæ Dæ,” hvisket Fjeldste til Kuenen; aa di gik saa med hinaan op i Owestaawen¹⁴⁷. A bløv nie ved Dætteren, fo Sønnen gik knap aabag ette¹⁴⁸ di and’er.

No wa wi jen¹⁴⁹ tow - mæ aa saa Dætteren - saa tendt a ve mæ sjel: “Do maa haatti te aa tenkk Dæ om, Niels, om Do kan find aapaa nøj aa sej te hind, fo helles tøkkes hun nok, Do er et godt Doggerhue¹⁵⁰.”

“Haar I no manne pæn Pigger hier i Bøj,” begyndd a.

“Nej - hi-hi-hi - vi haae slet ingen, fo wi æ grimm aallsammel.”

“Die løw Do haatti¹⁵¹,” saae a, “om Do saa aalle haa løwen faer, der-som Do da renne Dæ sjel mæ te di grimm; de vill a læ Dæ ve’d!”

“Saa-aa, trowe Do de,” suert hun mæ ed bette Grind aa kikked ledt polisk ette mæ - “Do æ wes gue te aa gjø Nar!”

“Nej, de haae a haatti aalle waat gue te; a sejer ett aandt end hwa a miener,” suert a, “men a tømke iliewaller ett, te Do sku sej ja te den gammel Støder, der æ hær aa bejl te Dæ; saa tømker a de wa beje, Do saa ja te mæ.”

---

¹⁴¹ tåber — ¹⁴² bekymre dig om; være ked af — ¹⁴³ ellers — ¹⁴⁴ bejle til — ¹⁴⁵ en smule yngre — ¹⁴⁶ pæn — ¹⁴⁷ overstuen, storstuen — ¹⁴⁸ lige bagefter — ¹⁴⁹ ene — ¹⁵⁰ tåbelig person — ¹⁵¹ dér løj du skam

“Ha-ha-ha-hi-hih” - low hun aa holdt Forklæd for Øwnen - “tu Do æ da en sære jen te aa sedd aa sej saæn no Snak” - hi-hi-hi - low hun ijen aa to Forklæd fræ Øwnen - “Do vil wes nødde ha saæn en grim jen som mæ,” saae hun ijen aa bløv lisse rø i Hueddet.

I de samm aawwent Kuenen Øwestaawdaren aa saae: “Vil I ett kom hier op beggi tow, vi vill godt snak mæ Jer, dersom I da haa Staaend,” laa hun te¹⁵² aa low lisse smørred ette wos - “de er aa en Skam a læ Jer sedd jennele¹⁵³ hie nier.”

“Nej,” suert a, ide wi gik aa bag etter hend op i Staawen, “a haar haatti faat godt Endd aa Tien¹⁵⁴; men a ved ju ett, om de haa gaann di Dætter saæn.”

Hun saae ingen Ting, men hun fæk saa traandt¹⁵⁵ mæ aa pel ve hend’e Forklæd; aa a laa osse Mærki te, te hun jow te aa kikked ette mæ, ligesom hun vil sejj, te hun haad endda ett waat saa møj kij aa¹⁵⁶ mæ.

“Ja, bette Mett-Kjestin,” begyndd Kuenen, da wi wa kommen op i Owestaawen, “de æ no liegodt, som dæ hier Mand sejer, han æ kommen fo aa bejl aa Dæ. Wi æ no fo den Sags Skyld saa aa sejj kontent¹⁵⁷ om Sageren, men hwa seje Do no te’et, fo Do ska ha di ejen Villi¹⁵⁸?”

“Ih, tu a trower, I æ sæer, Muer,” suert hun aa skotted hen ette mæ, “hudden ka I komm mæ saæn Snak? De æ ju slet ett Jer Alwor.”

“Ja, mi bette Pigh,” saae hun saa ijen, “de æ’ed no iliewaller; men - de fostaa sæ - der æ no regtignok den bette Haag¹⁵⁹ ve’ed, te de er ett fo sæ sjel, han bejler, men de æ fo en naan jen. Do kommer ett te aa fløtt sue laant¹⁶⁰ fræ dit Hjem. Han haae en gue Goer, nejsten lisse stue som wos, aa de er osse en ret pæn Kaael. Hvem tænker Do saa de er?”

“Ih, tu de kan a ju ett ve’d Muer,” suert hun aa stal¹⁶¹ sæ te aa kaast ed Yw hen te mæ, ide hun bløv saa rø i hend’er Ansigt som et drep-pin¹⁶² Blod aa sto aa trimmelt¹⁶³ hend’e Luebuend¹⁶⁴ op aa nier.

“Ja, da ka Do si ham dier,” saa hind’e Muer aa pegt ette mæ, “aa dersommensti¹⁶⁵ I helles sjel ka komm tejens, saa ka I fo den Sags Skyld godt gi hinaan Jer Hind’er, hwitti de ska væer! - hwa seje Do saa te’et, bette Mett-Kjestin?”

---

¹⁵² tilføjede hun — ¹⁵³ alene — ¹⁵⁴ fået godt udbytte af tiden — ¹⁵⁵ travlt — ¹⁵⁶ ked af — ¹⁵⁷ enige — ¹⁵⁸ vilje — ¹⁵⁹ hage — ¹⁶⁰ særlig langt — ¹⁶¹ stjal — ¹⁶² dryppende — ¹⁶³ drejede — ¹⁶⁴ huebånd — ¹⁶⁵ dersom

“Ih, tu de ka I sjel om, Muer,” suert hun, aa Wand’et wa ligh ve aa begyndd aa kom i hend’er Øwn.

“Ja,” sejer a lissedan, “a trower haatti nok, te a er aapaa de reen mæ mæ sjel, ette hwa a haa ku høtt og sitt, aa ette hwa a ku skjønn, saa vil Do da wes aa i de mindst heller ha mæ, end ham Fjeldste die stoer¹⁶⁶, saa hvis Do tøkke som a, læ wos saa gi hinaan wor Hind’er.”

Hun saa no nier ad aa begyndd aa bævver mæ hend’er Owelepp, lissom hun vil te aa græed, aa rækked mæ saa hend’er Haaend. Hind’e Muer laa hend’es owen aapaa aa saa: “Te Løkk saa bette Bønn! aa Guj væ mæ Jer!”

“De er aa mi Uer,” saa Fjeldste aa laa hans owen aapaa; “men no tøkkes a,” laae han te mæ et bette Ræwgrindd¹⁶⁷, “te I sku gi hinaan et bette Kjys.”

“Ja, tu ved Do hwa, bette Niels,” sejer a saa, “tu de tinker a nok wi komme terett om sien, men a tøkker haatti wi sku vendt mæ de, te wi blyver jennele, for a æ baangg fo, Do ka ett taael aa sied, Niels.”

“Ja, de æ fonuftig nok,” saae no mi Guemuer¹⁶⁸, “de komme nok aa sæ sjel; men no vil mæ aa Mett-Kjestin gaa nier aa law te Bueret¹⁶⁹, aa saa kan Do fotæl ham, hwa hun faar i Medgjywt saa læng,” saae hun te Sønne, aa saa blywer et ju, ligesom vi haa snakket om.”

“Ja,” sejer han saa, da Mueren aa Dætteren wa gaaen, “de ka a i Grund’en kom nem fræ aa sejj Dæ, fo den Gaang mi Faae wa dø, saa holdt mi Muer knap etter Skjyvt¹⁷⁰, aa a fæk saa Skjyederen¹⁷¹ aapaa Goeren. Hwa mi Søster hun skull ha, de bløv saat i Pengg, aa bløv saa bestemt, te hun skull ha tow tusind Regsdaaler. Tu de fostoe sæ, saa faaer hun ju en Diel Sengiklæjer aa Gaangklæjer¹⁷², fo no den Drawkiest aa de Klæjeskav aa den Staandkiest¹⁷³ er hend’es mæ hwa der æ deri. Tu Do ka maaske nok tøk ved Dæ sjel, te de æ lidt nok, ettesom wi sedde no ve’et; men a haa no forbejeret Goeren møj, saa den er ekki saa ledt mie waer¹⁷⁴ no, end da a fæk en.”

“Ja,” sejer a saa, “a vil haatti ett sto aa pruttes mæ Dæ, aa a ka trow, de ka ju heller ett nødt nøj, da der æ holdt Skjywt. Aa tu nær a ska sejj, hva a miener, saa trænger a haatti osse hoere¹⁷⁵ te en Kuen, dæ ka styer mi Sager, end a trænger te hend’e Pengg. Fo di Søster kommer ett

---

¹⁶⁶ som står der — ¹⁶⁷ rævesmil — ¹⁶⁸ svigermøder — ¹⁶⁹ sætte på bordet — ¹⁷⁰ skifte — ¹⁷¹ skøderne — ¹⁷² klæder, man går i — ¹⁷³ standkiste (dvs. kiste med låg) — ¹⁷⁴ værd — ¹⁷⁵ hårdere, mere

ind te Armued, fo a sedder ett udden mæ femten hund'e Regsdaales Gjæld.”

“Jo,” suert han saa, “saa - saa sedde Do lisse godt som a; men mi Muer aa mæ haa no liegodt bestemt, te hun skal ha den blesset treaars¹⁷⁶, Do saa herud, te Medgjøvtsbæst, aa saa en gue Kow, hvekken hun vil ha.”

Si a tøtt haatti no, Kaalen snakked mæ Ræson¹⁷⁷, aa de saae osse baadde mæ aa Fjeldste ham, aa saa gik wi nier i Staawen igjen. Men hille den spids Endd aa en Syel¹⁷⁸, bette Bønn. Ja haad vi ett faat Tragtiering faer, saa kan I trow, wi fæk ed no. Føst wi kam te Bueret, fæk wi no baadde Brø og Brændvin aa Meldmad og Dram; men saa kam di ind mæ Grødd i stuerige swærige Tindfaed, dæ wa saa blankk, te di ku spejl dem i dem; de wa no aa di hie Risengrødd, di saae, di ku fo dem aa kjeve i Hobrow. Ja, ja, no æ di ju haatti saa møj bruggele¹⁷⁹ saanen ve Basseler aa Gild'er aa Walkommer¹⁸⁰; men de wa di ju ett den Gaang, aa aabag etter fæk vi Bærrefisk¹⁸¹ mæ de klaare Smør aa dep¹⁸² dem i. Men - æ - nok om de! - a vil haatti ett sedd aa gjø Fortællingen længere end a æ nødd te, men lighfram fotæl et som de war, aa som de gik, te nejst Søndde etter kam mi Guemuer aa Sønnen aa Datteren kjerin øwe te mæ fo aa si, hudden mi Sager sto, aa da bløv et bestemt, te vi sku tehoev¹⁸³ knap etter Høst, aa de kam wi osse, wi haad Gild¹⁸⁴ ligh akuraat fjøwten Daw fae Mikkelsdaw. Si saanen gik et haatti te mæ met Gjøwt,” sluttet Hommelen, ide han reest sæ op aa vild te aa sej Gunat.

“Ja,” sejer han saa den bette Jens Hwamm, ide aall de ander aa rese dem aa vild te aa gaa, “men Do haar osse faat baadde en døgtig Kuen aa en kjøn Kuen, bette Niels.”

“Ja,” suert Hommelen, ide han vendd sæ om i Daren - “døgtig, de vil a sej ja te, fo de æ hun haatti, men kjøn - de vil a'et sej, hun æ mier end hwa Kvindfolk æ flest; men - - hwa a sætte mie Priis aapaa - ed allervældige Gemyt¹⁸⁵ æ der i den Kvindd! - Gunat!”

---

¹⁷⁶ den blissede treårs hest — ¹⁷⁷ fornuft, rimelighed — ¹⁷⁸ hillemænd; du godeste — ¹⁷⁹ efterhånden så almindelige — ¹⁸⁰ eftergilder (ved bryllup) — ¹⁸¹ bergfisk (dvs. tørret, usaltet torsk) — ¹⁸² dyppe — ¹⁸³ skulle giftes — ¹⁸⁴ bryllup — ¹⁸⁵ temperament